

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

7. An voluntas possit necessitari ad vllos actus elicitos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

electionem priori modo, & consequenter non vult quod non fiant libere.

Obijciat tertio: sequeretur pueros & amentes habere libertatem, & consequenter peccare posse: sed hoc est inconueniens: ergo.

Probatur sequela: quia habent aliquos motus in voluntate, quibus feruntur in aliqua obiecta.

Respondeo: si habeant illos motus voluntatis, concedendo quod habeant libertatem respectu eorum; nec tamen est necesse quod possint proxime peccare pro illo statu, quia ad peccandum requiritur quod proponatur obiectum per modum inhonesti, & alicuius, quod esset contra regulam rationis; non esset autem necesse quod pueri, aut amentes aut aliis impediti habere possint talē cognitionem; quod si eam haberent, certe dicendi essent peccare, si ea non obstante prosequerentur illa obiecta.

Possit etiam responderi secundo: negando sequelam cum sua probatione, & dicendo quod tum non habeant illos motus, nisi animales, & sensitiuos, sicut habent bruta.

65. *Obijciat quarto:* sequeretur, quod motus primo primi, quos habent homines compotes rationis, & quibus aliquando interficiunt alios homines, essent peccaminosi, contra Theologos communiter.

Probatur sequela, quia nihil impedit nisi quod non essent liberi: ergo si essent liberi, essent peccaminosi.

Respondeo: si loquamur de motibus voluntatis, si duntur aliqui non peccaminosi in talibus hominibus, negando sequelam cum sua probatione; quia quamuis libere producerentur, non essent peccaminosi ex eo quod non fierent cum cognitione proponente illos ut inhonestos & contra rationem.

Dixi autem: si duntur tales in hominibus compotibus rationis, quia fortassis non dantur, sed omnes motus isti subitanei, qui dicerentur esse in voluntate, non essent in illa, sed in parte sensitiua.

QVÆSTIO VII.

An voluntas possit necessitari ad illos actus eliciendos.

66. *Supposita sententia probabiliori Scotistarum,* quod scilicet Deus solus possit producere in potentiis vitalibus actus vitales absque concursu effectiuo ipsarum potentiarum, quam sententiam probavi disputacione precedenti, non potest esse dubium quin Deus possit necessitare voluntatem ad volitionem & nolitionem, producendo illas in voluntate se solo absque ipsiusmet voluntatis concursu; nam volitio sic producta in voluntate esset ipsi tam necessaria quam calor productus in aqua. Vnde quæstio præsens non procedit de necessitando voluntate in hoc, sed an possit necessitari voluntas ad producendam in seipsa volitionem, aut nolitionem aliquam.

Prima sententia est posse necessitari hoc modo voluntatem. Hanc tenet *Soto de natura & gratia cap. 16. Medina 1. 2. q. 6. Valentia disp. 2. Suarez de gratia proleg. 1. c. 4. & alij plures.*

Secunda sententia est negatiua, pro qua citantur *Bannes 1. part. q. 19. art. 10. Zumel ibidem. Aluarez disp. 126. cap. 3.* Sed reuera hi authores non tenent hanc sententiam ad propositum huius controuersie; nam fatentur voluntatem ita determinari posse ad agendum per aliquid præuium ad actionem, ut non possit non agere; sed negant tamen necessitari supposito iudicio indifferenti, quia ponunt radicem libertatis in huiusmodi iudicio indifferenti, quomodocumque se habeat modus agendi voluntatis; unde potius pro opposita sententia citari possent. Melius citari posset pro hac sententia *Vasquez disp. 99. cap. 8. Gabriel 2. d. 25. art. 3. Occam. q. 19. Richardus & Guilielmus à Ruione ibidem.*

CONCLUSIO I.

67. *Non potest necessitari voluntas creata ad producendam in se illam volitionem aut nolitionem.* Hæc est iuxta secundam sententiam, & videtur mihi conformis *Dottori* in

omnibus locis, in quibus asserit voluntatem non necessitari ad amorem beatificum, neque vltimum finem in communi & particulari quomodocumque ostensum.

Probari posset authoritatibus Patrum, S. Bernardi de gratia & libero arbitrio, & S. Augustini de eadem materia: sed quia hoc argumentum est Theologicum, & facile responderi posset eos tantum velle quod voluntas non possit necessitari de potentia ordinaria, non de absoluta: quæ responsio vix impugnari potest, nisi ostendatur ratione quod necessitari non possit etiam de potentia absoluta, & quod consequenter *Patres* intelligendi sunt etiam de potentia absoluta; propterea magis insinuandum quam fuisse proponendum videbatur & ratione solummodo innitendum.

Probatur ergo conclusio ratione. Voluntas creata necessitari non potest ad producendum in se volitionem aut nolitionem aliquam, nisi quatenus Deus produceret in ipsa aliquam qualitatem physicam, quæ ipsam prædeterminaret ad volitionem producendam, vel quatenus ipsemet concursu aliquo suo actuali determinaret illam; vel quatenus præberet concursum actuale ad vnum actum, & absolute nollet dare concursum ad vllum alium actum: sed neutro ex his modis potest necessitari voluntas necessitate physica, de qua loquimur principaliter: ergo. Maior patet, quia non potest assignari alius modus, quo necessitari possit.

Probatur minor quoad primam partem; quia illa qualitas non posset necessitare voluntatem, nisi quatenus concurreret physice cum ipsa ad volitionem per modum causæ partialis, vel quatenus determinaret ipsam formaliter, inclinando ipsam formaliter ac sensibilibiter, sicut determinat, ac trahit ipsam delectatio aut voluptas, aut habitus, aut aliquid simile. Non primo modo, quia alias de facto habitus charitatis necessitaret voluntatem, quandoquidem concurrat physice, & quidem per modum causæ partialis naturaliter agentis: & quia non potest intelligi quomodo causa partialis possit determinare aut necessitare per concursum physice partialem alteram causam, quandoquidem concursus partialis non possit esse prior altero concursu. Non etiam secundo modo, quia non potest concipi, quod aliqua qualitas posset determinare aut necessitare in genere causæ formalis voluntatis ad aliquem actum habendum magis, quam voluntas determinatur & necessitatur per visionem beatificam ad amorem beatificum: sed hæc non necessitat ad illum amorem, ut suppono ex principiis *Scoti*: ergo non potest necessitari in genere causæ formalis per illam talē qualitatem.

Probatur minor quoad secundam partem. Primo quia non potest intelligi quomodo potius determinaret ipsam per vllum concursum actuale, quam per illum, quem exhibet ipsi de facto: sed certum est quod non necessitatur per vllum concursum, quem exhibet de facto: ergo. Secundo, quia nullus concursus actualis Dei potest esse prior quam concursus voluntatis ut est evidens: ergo non potest determinare voluntatem ad concursum, quod enim determinat ad concursum, debet esse prius concursu.

Probatur denique eadem minor, quoad tertiam partem. nempe, quod non posset Deus determinare voluntatem, aut necessitare per hoc quod nollet dare concursum ad alios actus.

Primo, quia de facto, quando præbet concursum ad amorem non præbet concursum ad vllum alium actum impossibilem, & non vult positivè præbere talem concursum, & tamen hoc non obstante non necessitat voluntatem ad amorem sic, quin posset habere odium si veller.

Secundo, quia non obstante tali decreto de non dando concursu ad vllum alium actum, potest voluntas habere omissionem puram: ergo eo non obstante non necessitabitur ad amorem.

69. *Probatur secundo conclusio,* & simul confirmatur difficultas præcedens; non potest voluntas necessitari ad aliquem actum producendum, quotiescumque pro priori naturæ habet omnia principia sufficientia ad eum non habendum: sed non potest voluntas habere actum vllum à se productum, quin necessario pro priori naturæ habeat

No potest
necessitari
voluntas
ad producendam
villam volitionem.

beat omnia principia sufficientia ad illum actum non habendum: ergo.

Probatur minor, quia antequam voluntas habet actum in se productum, est ipsamet voluntas in actu primo cum obiecto sufficienter proposito sub ratione, sub qua posset habere amorem, & odium circa ipsam, ut suppono; & est etiam voluntas diuina in actu primo potens concurrere cum illa pro illo priori: ergo voluntas habet ante productionem amoris, v.g. principia sufficientia ad eum non habendum.

Dices, ex suppositione, quod infunderetur aliqua qualitas voluntati pro illo priori antequam produceret actum, quæ qualitas determinaret ipsam ad habendum actum, non haberet voluntas in priori naturæ ante productionem actus omnia necessaria ad eum non habendum, quia negatio talis qualitatis esset vnum ex illis, quæ necessaria essent.

Contra, quia ut patet ex probatione præcedenti non potest dari qualitas quæ sic necessitat.

70. *Dices secundo*: si Deus haberet decretum de non concurrente ad vllum alium actum, quam ad vnum, nõ haberet voluntas principia sufficientia ad habendum vllum alium actum. Sed Deus posset habere tale decretum: ergo posset voluntas non habere omnia principia sufficientia ad non habendum actum.

Contra primo: quia quamuis in tali casu non posset habere principia sufficientia ad habendum vllum alium actum, tamen haberet principia sufficientia ad omissionem puram.

Contra secundo: quia Deus non posset habere nolitionem non concurrenti cum voluntate ad vllus actus, nisi pro instanti, pro quo etiam voluntas habet negationem concurrenti; sicut enim non potest habere volitionem concurrenti, nisi pro illo ipso instanti temporis & naturæ pro quo voluntas habet concursum suum, ita non potest habere nolitionem non concurrenti, nisi pro instanti, pro quo voluntas habet etiam negationem non concurrenti: sed nihil existens in illo instanti, in quo voluntas habet negationem concurrenti tollit quin voluntas habeat principia sufficientia pro priori naturæ ad habendum oppositum actum, neque enim aliquid existens, tunc impedit quo minus sit ipsamet voluntas cum obiecto proposito, & voluntas diuina potens concurrere pro priori naturæ.

Confirmatur hoc, quia Deus non potest habere decretum de non concurrente ad alios actus nisi pro instanti pro quo posset habere decretum de concurrente ad illos actus: sed non potest habere decretum de concurrente pro vlllo instanti, quin voluntas habeat pro priori naturæ principia sufficientia ad eos non habendos, alias decretum Dei de concurrente ad aliquem actum tolleret libertatem, quod est absurdum: ergo decretum Dei de non concurrente ad aliquem actum non tollit, quo minus voluntas habeat pro priori naturæ principia sufficientia ad ipsum ponendum.

Contra tertio, quia de facto Deus quando decernit concurrere ad aliquem actum cum voluntate habet nolitionem concurrenti cum ipsa ad alios actus, & tamen hoc non tollit, quin voluntas de facto habeat pro priori naturæ principia sufficientia ad actus oppositos: ergo nolitio concurrere ad alios actus nõ tollit illa principia.

Confirmatur, quia ideo decretum de concurrente ad talem actum, v.g. amorem, non necessitat ad amorem, quia pro priori naturæ voluntas habet ad actus oppositos principia sufficientia, nempe suam virtutem in actu primo, obiectum sufficienter propositum, & voluntatem diuinam potentem concurrere: sed etiam quando Deus decerneret non concurrere ad actus oppositos, pro priori naturæ essent principia sufficientia ad illos actus: ergo non necessitaretur voluntas per tale decretum.

71. *Obijcies* illud scripturæ. *Quis resistet voluntati eius?* cuius loci sensus est quod nemo possit resistere voluntati absolutæ, & efficaci Dei: sed hoc esset falsum, si vera esset nostra conclusio, quia quamuis vellet impedire quo minus haberemus aliquem actum, adhuc possemus illum

habere; & quamuis vellet absolute decernere, ut haberemus aliquem actum, possemus non habere illum: ergo falsa est nostra conclusio.

Respondetur primo, negando minorem pro prima parte, quia quando vellet impedire, ne haberemus aliquem actum, posset impedire ne proponeretur nobis obiectum ipsius, & hoc supposito non possemus habere talem actum, quia voluntas non potest ferri in incognitum.

Respondet secundo, explicando locum illum Scripturæ, cuius sensus est, quod nemo possit resistere vlli volitioni efficaci, quam Deus habet, aut habere potest sic, quin res volita ab ipso sit futura necessario, ex suppositione talis volitionis: hoc autem non est contra conclusionem: nam hoc non obstat potest esse verum, quod non necessitetur voluntas absolute, & simpliciter ad illum actum sic, quin posset ponere oppositum eius absolute, & simpliciter.

Dices: si posset ponere oppositum actum absolute, & simpliciter, posset absolute, & simpliciter resistere volitioni diuinæ, contra prædictum locum.

Respondet negando sequelam: quia non posset resistere volitioni diuinæ, nisi ex suppositione, quod quado esset volitio diuina in sensu composito, posset ponere oppositum: ex hoc autem quod posset absolute, & simpliciter ponere oppositum, non sequitur quod posset ponere oppositum ex suppositione volitionis diuinæ in sensu composito ipsius: ergo ex eo, quod posset absolute, & simpliciter ponere oppositum ipsius quod Deus vellet, non sequitur quod posset resistere volitioni diuinæ.

Hinc responderi potest tertio, ad obiectionem principalem negando minorem, quia per hoc, quod absolute & simpliciter posset oppositum eius, quod Deus decerneret, aut vellet, non sequeretur quod posset resistere voluntati diuinæ.

CONCLUSIO II.

72. *Deus potest necessitare voluntatem creatam moraliter.* Hæc est communis, & patet, quia sic de facto necessitatur per gratiam prouenientem, & per visionem beatificam, ac etiam per tentationem saltem grauem absque gratia Dei, quam potest negare, si vult, & sæpe negat saltem efficacem.

Et si quæras, quomodo hæc determinatio fiat.

Respondet, quod non in genere causæ effectiue, quatenus scilicet quod sic determinat concurrere effectiue, & physice ad actum; sed potius in genere causæ formalis formaliter determinantis, & inclinantis ad actum, ut patet ex dictis hætenus variis locis in hac disputatione.

73. *Quæres*, an per imperium efficax, quo voluntas imperaret per vnum actum alium actum, necessitaretur ad alterum actum. Hanc difficultatem fusissime tractat Hurtadus disp. 136. de virtutibus Theologicis, sed ex dictis facile, & clarè potest expediri.

Itaque dico primo, si necessario sequeretur actus imperatus tam physice, quam moraliter ad actum imperantem, esset quidem liber simpliciter, non tam ex suppositione actus imperatis. Hæc est iuxta Hurtadum, nec credo posse esse in controuersia, nisi fortè apud eos auctores qui cum prædeterminatione physica in sensu composito, putant posse consistere libertatem, si qui tales sunt.

Probatur prima pars, quia actus imperatus non habet necessitatem, nisi ex suppositione imperantis: ergo cum actus imperans sit liber ut supponitur, etiam actus imperatus erit liber simpliciter: quidquid enim dependet simpliciter à libertate quoad esse, & non esse, est simpliciter liberum: sed quidquid dependet ab actu libero, dependet simpliciter quoad esse, & non esse à voluntate: ergo est liberum.

Confirmatur, quia hac ratione acquisitio habituum virtuosorum est libera simpliciter, quia quamuis sit necessaria ex suppositione actuum; quia tamen actus sunt liberi, propterea habitus illi libere acquiruntur.

Probatur secunda pars, quia nihil est liberum ex suppositione aliqua antecedenti, ex qua necessario sequitur, ut patet ex definitione liberi; quod est illud quod positum omnibus prærequisitis potest esse, vel non esse.

Confirmatur primo, quia ideo prædeterminatio physica

ad

ad actus naturales tollit libertatem ad illos in sensu composito, quia illa posita in sensu composito necessario sequuntur: ergo si actus imperatus necessario sequitur ad actum imperantem, non erit liber in sensu composito ipse.

Confirmatur secundo, quia habitus virtuosus non est liber in sensu composito ad quem sequitur, quia sequitur ad illum necessario: ergo si actus imperatus sequitur necessario ad actum imperantem, non erit liber in sensu composito actus imperantis.

74. Dico secundo, nullum imperium physicum determinare ad vllum alium actum voluntatis ab ipso imperatum. Hæc resolutio est contra hypothese[m] *Huradii in prædicta disputatione*, in qua videtur supponere quod imperium efficax non solum determinatur, quo imperatur vnus actus determinatus determinato tempore, sed etiam vagum quo determinatur aliquis ex pluribus actibus indeterminate, aut vnus actus aliquo tempore ex pluribus, necessiter voluntatem ad actum imperatum: est autem conformis ad principia supra posita n. 49. vbi ostensum est quod intentio efficax finis non determinet physice ad electionem mediorum: & ex hoc ipso

Probat, quia imperium efficax non habet maiorem vim determinandi ad actum imperatum, quam intentio efficax ad electionem mediorum, supposito quod electio mediorum distinguatur realiter ab intentione: sed intentio, ut patet ex dictis *illo numero*, non habet vim determinandi physice, sed solum moraliter ad electionem: ergo neq[ue] imperium efficax qualecunq[ue] ad actum imperatum.

Deinde probari potest directe per illas ipsas probationes quibus id probatur de intentione illa, militant enim hæc aq[ue] directe, ac ibi.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum voluntas possit habere omissionem puram liberam.

Certum est voluntatē habere sæpe omissiones multas necessario, nimirum quādo quis dormit, & quotiescunq[ue] intellectus est ita impeditus, vt non proponat aliquod obiectum voluntati, circa quod voluntas possit habere actum, tunc enim nullum habet actum, & consequenter habet earentiam omnis actus, & quidem necessario, quandoquidem non sit in manu eius eam tollere: non potest autem eam tollere, nisi possit producere aliquem actum, quo tolleretur illam: carentia vero actus haberi absq[ue] vlllo actu vocatur ommissio pura, sicut quando concomitatur actum, vocatur ommissio non pura. Difficultas ergo est de omissione pura libera, quam voluntas possit non habere pro instanti illo, pro quo haberetur, si vellet oppositum actum producere.

CONCLUSIO I.

75. Potest dari ommissio pura libera. Hæc est *D. Thomæ* 1. 2. q. 61. art. 3. & in 2. dist. 35. q. 1. art. 3. *Ricardi, Agidij, Capreoli, Bassoli* ibidem. *Occami* in 3. q. 10. quos sequitur *Suar. disput. 19. Metaph. sect. 3. Arriaga hic disput. 8. sect. 6.* & alij plures contra *Magistrum* in 2. dist. 15. *D. Bonanem* ibid. *Alensem* 2. part. q. 1. *Caletan.* 1. part. q. 63. art. 1. quos sequitur *Vasquez* & alij quamplurimi. *Doct. noster* non tractauit quæstionem hanc ex proposito, sed conclusio videtur conformior ipsius principiis, & a *Scotistis* propterea satis communiter tenetur.

76. Probat conclusio, quia quando proponitur obiectum aliquod sub ratione indifferenti, ita, vt voluntas possit illud vel amore prosequi, vel odio habere, nihil necessitat voluntatem ad vllum actum: ergo potest nullum habere: sed si nullum haberet actum, haberet omissionem puram liberam: ergo potest dari talis ommissio.

Probat subsumptum, quia si nullum actum haberet, deberet habere omissionem omnis actus, & consequenter omissionem puram.

Deinde haberet illam pro instanti, pro quo posset si vellet non habere illam: sed nihil aliud requiritur ad hoc, quod sit libera: ergo illa ommissio, quam tum haberet, esset libera.

Dices cum *Caletano* requiri ad hoc vt aliquid sit liberum, quod eliciatur per actum positium.

Contra primo, quia hoc gratis asseritur.

Contra secundo, quia ideo actus ipse dicitur liber, quia producit pro instanti, pro quo posset non produci: & sane ad hoc impertinēs est, quod sit positium, vel quod non sit; ergo si ommissio exiit à voluntate pro instanti pro quo posset non exire ab illa, debet dici libera.

Probat ergo antecedens: quia nec quoad bonitatem potest obiectum necessitare ad amorem, quandoquidem voluntas possit ipsum fugere propter malitiam quam videt in ipso; nec quoad malitiam potest determinare ad fugam, quandoquidem possit voluntas amare ipsum propter bonitatem; nec quoad vtramque rationem potest necessitare ad fugam & amorem simul, quia vterque actus est impossibilis, & quia potest omittere quemcumq[ue] ex ipsis.

Dices, obiectum non posse necessitare ad alterutrum ex illis actibus determinate, sed bene tamen indeterminate ad aliquem ex illis.

Contra, quia nulla prorsus est ratio, cur sic necessitetur; & quantum ad experientiam nostram, quando proponuntur nobis plura obiecta, licet possemus habere actum circa quodcumq[ue], tamen videmus nobis, dum intellectus deliberat de eo quod esset preferendum, hære absq[ue] vllius ex illis prosecutione.

77. Probat secundo conclusio: quia quando proponitur obiectum sub ratione boni tantum, vt optime potest, nõ necessitatur voluntas ad illud prosequendum: ergo tum potest non prosequi ipsum: sed si non prosequeretur, haberet omissionem puram liberam; neque enim tum posset habere alium actum, quam prosecutionem, quandoquidem, vt suppono, non proponatur obiectum sub ratione alia quam prosequibili.

Probat antecedens: si necessitaretur tum ad prosecutionem, esset causa totalis naturaliter determinata ad prosecutionem applicata sufficienter; sed hoc est falsum: ergo non necessitaretur.

Probat minor: non est alia causa applicata tum præter voluntatē & obiectum cognitum sub illa ratione boni: sed hæc non est causa adæquata naturaliter determinatiua, & sufficienter applicata ad determinationem: ergo.

Probat vltima minor, quia si voluntas cum bono sic proposito esset causa adæquata sufficienter applicata ad illam determinationem, quotiescunq[ue] daretur & non impediretur, sequeretur illa determinatio: hoc autē est falsum, quia quando proponitur idem obiectum sub illa ratione, & præterea sub ratione aliqua mai, non determinat ad illam prosecutionem, quandoquidem prosecutio tum sit libera.

78. Dices non proponi obiectum eodem modo, quādo proponitur sub ratione boni tantum, & quando proponitur sub ratione boni & mali: ergo quamuis necessitaret, quando tantum proponeretur sub ratione boni, non deberet necessitare, quādo proponeretur vt boni & mali.

Contra, quia eodem modo proponitur quantum ad rationem boni: ergo si propositum secundum rationem boni simul cum voluntate necessario producebat prosecutionem, etiam vt sic propositum, quamuis alia ratio simul proponatur, deberet similiter determinare voluntatem.

Confirmatur: si calor solus calefaceret, calor cum siccitate etiam calefaceret, nisi siccitas impediatur, & in ordine ad calefactionem eodem modo applicatur, quando applicatur vt siccus, & quando applicatur solus absq[ue] siccitate: ergo similiter si ratio boni se sola proposita determinabat voluntatem, etiam illa ratio proposita sic determinabit, licet simul proponatur alia ratio, nisi alia ratio proposita impediatur illam determinationem.

Probat antecedens: nihil impedit effectum causæ naturalis adæquatæ, qui alias produceretur necessario, nisi quod est secundum se impossibile cum illo effectus, aut quod necessario producit aliquid impossibile cum illo effectus; sed propositio malitiæ non est incompatibilis cum prosecutione, neque necessario producit aliquid cum ipso incompatible, quia alias ea proposita, nõ posset voluntas etiam libere prosequi obiectum: ergo non potest impedire quo minus necessario sit ista prosecutio, quæ alias esset necessario habita à potentia.

79. Dices:

Actus imperatus est liber etiam ex hypothese actus imperantis.

Potest dari ommissio pura libera.